

01
1366
PB.4

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Ministry for Education

Broj: 11-05/02-34-37-1.1/25
Sarajevo, 04. 04. 2025. godine

SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO

n/r Elvedin Okerić, predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo

Predmet: Odgovor na zastupničku inicijativu, *dostavlja se*

ZASTUPNIČKA INICIJATIVA:

Zastupnik Muamer Bandić je u skladu sa članom 130. stav (1) Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 41/12- Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22, 17/22- Ispravka), uputio zastupničku inicijativu za izmjenu Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo:“ Odredbom člana 80. stav (3) Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo je propisano da se u centru može organizovati i program radnog osposobljavanja učenika s teškoćama i učenika sa invaliditetom koji u ovaj program mogu biti uključeni do navršene 26. godine života. Smatram da navedena zakonska odredba diskriminira osobe sa teškoćama i invaliditetom po osnovu starosne dobi, što je zabranjeno zakonom o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/09 i 66/16). Predloženom izmjenom Zakona se uređuju pitanja za čije utvrđivanje postoji neodložna potreba na način da će se omogućiti da centar može organizovati program radnog osposobljavanja osobama sa teškoćama i invaliditetom bez ograničenja njihove starosne dobi. Član 1. u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 27/24) u članu 80. stav (3) riječi „koji u ovaj program mogu biti uključeni do navršene 26. godine života.“ Se brišu. Član 2. Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenim novinama Kantona Sarajevo“.

OBRAZLOŽENJE: *I. Ustavni osnov za donošenje zakona: Ustavni osnov za donošenje zakona sadržan je u članu 12. tačka b) Ustava Kantona Sarajevo, prema kojem je u isključivoj nadležnosti Kantona Sarajevo utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja, a Skupština Kantona, uz ostala ovlaštenja predviđena Ustavom, prema odredbi člana 16. Ustava vrši zakonodavnu vlast u Kantonu.*

II. Razlozi za donošenje zakona: Postojećim zakonskim rješenjem je uvedena starosna dob kao osnov isključenja osoba sa teškoćama i invaliditetom u pristupu programima radnog osposobljavanja do

navršene 26. godine života. Odredbu člana 80. stav (3) Zakona smatram diskriminatorskom u dijelu kojim se propisuje starosna dob do 26. godina kao osnov isključenja osoba sa teškoćama i invaliditetom u pristupu programima radnog osposobljavanja, što je zabranjeno Zakonom o zabrani diskriminacije. Naime, odredba člana 2. Zakona o zabrani diskriminacije između ostalog propisuje da će se diskriminacijom, u smislu ovog zakona, smatrati svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilom kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditet, starosna dob. Uvođenjem starosne dobi do 26. godina kao kriterija po kojem se licima sa teškoćama i invaliditetom nakon 26. godine života onemogućava pristup programima radnog osposobljavanja smatram diskriminatorskom i štetnom po interese lica sa teškoćama i invaliditetom, jer se zakonski mora omogućiti da ova lica imaju nesmetan pristup svim programima radnog osposobljavanja bez ikakvih ograničenja, a pogotovo ne u smislu starosne dobi koja je propisana odredbom člana 80. stav (3) Zakona.

ODGOVOR: Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo cijeni da pitanje osiguranja radnog osposobljavanja osoba sa teškoćama i invaliditetom zahtjeva multisektorsku saradnju u kontekstu pružanja podrške njihovoj integraciji u društvo i svijet rada. Radno osposobljavanje osoba sa teškoćama i invaliditetom ne tretira isključivo Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 27/24), nego je ono u fokusu i drugih federalnih zakona.

Slijedom navedenog, informišemo Vas slijedeće:

- Član 24. stav (2) tačka a) *Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom* propisuje da države potpisnice trebaju osigurati da osobe s invaliditetom nisu isključene iz općeg sustava obrazovanja na osnovu invaliditeta, te da djeca s invaliditetom ne budu isključena iz besplatnog i obaveznog osnovnog i srednjeg obrazovanja na osnovu invaliditeta. Tačka b) istog stava propisuje da države potpisnice trebaju osigurati da osobe s invaliditetom imaju dostupno inkluzivno, kvalitetno i besplatno primarno i sekundarno obrazovanje, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, u zajednicama u kojima žive. Stav (5) istog člana *Konvencije* propisuje da će države potpisnice osigurati da osobe s invaliditetom imaju pristup općem tercijarnom obrazovanju, stručnom osposobljavanju, obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na ravnopravnim osnovama kao i drugi. Vlada Federacije BiH usvojila je *Strategiju za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji BiH 2025. - 2030.* U navedenoj *Strategiji* se ističe da je za uspostavljanje kvalitetnog odgojno-obrazovnog sistema neophodno nastaviti sa reformskim procesima koji su između ostalog usmjereni i na ravnopravno učešće u obrazovanju, počevši od programa rane identifikacije i intervencije, razvijanja inkluzivnih programa i praksi kojima će se omogućiti djeci s invaliditetom i teškoćama u razvoju uključivanje u predškolske, osnovnoškolske, srednjoškolske programe, te inkluzija studenta s invaliditetom u visokoškolskim ustanovama. U odnosu na navedenu *Strategiju* kao i član 24. stav (2), tačke a) i b) i stav (5) *Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom*, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo je važećim zakonskim i podzakonskim propisima osiguralo osobama sa teškoćama i invaliditetom dostupno i besplatno inkluzivno osnovno i srednje obrazovanje, na ravnopravnoj osnovi sa drugim osobama, kao i pristup obrazovanju odraslih.

Član 63. stav (7) Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 27/24) propisuje da odgoj i obrazovanje u srednjoj školi počinje upisom u prvi razred srednje škole i obavezno je za sve učenike od završetka osnovnog odgoja i obrazovanja do sticanja srednje stručne spreme, a najkasnije do 22. godine života, osim učenika sa teškoćama i učenika sa invaliditetom koji imaju pravo na nastavak redovnog školovanja do 26. godine života

- Član 4. stav (1) Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo propisuje da je u školama zabranjena svaka vrsta diskriminacije u skladu sa zakonom. U cilju zaštite i osiguranja uživanja svih ljudskih prava djece/osoba sa invaliditetom i unapređenja poštovanja zagaranтованих ljudskih prava, na prijedlog Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, 2022. godine donesen je *Posebni program Vlade Kantona Sarajevo za unapređenje inkluzije u Kantonu Sarajevo*, čime su stvorene pretpostavke za unapređenje inkluzije kroz sistemski i multisektorski pristup. S tim u vezi, ostvarena je saradnja sa sektorom zdravstva i socijalne zaštite, profesionaliziralo se radno mjesto asistenta u odjeljenju/grupi, određen profil i stručna sprema za članove Mobilnog stručnog tima (psihologe, logopede, edukatore-rehabilitatore) te izrađen program edukacije nastavnika, asistenata i članova Mobilnog stručnog tima. Važno je istaći da Mobilni stručni tim pruža podršku školskom timu, nastavnicima, stručnim saradnicima, asistentima i roditeljima/starateljima učenika, učestvuje u pedagoškoj opservaciji i procjeni sposobnosti, interesa i potreba učenika s teškoćama u razvoju, učestvuje na sastancima školskih timova, Odjelenskog i Nastavničkog vijeća, učestvuje u procesu tranzicije djeteta/učenika, asistira u planiranju i realizaciji nastavničkih aktivnosti i sarađuje sa sektorom zdravstva i socijalne zaštite. Takođe, osnažene su stručne službe škola zapošljavanjem psihologa i socijalnih radnika.
- Cjeloživotno učenje omogućava socijalnu inkluziju svih članova društva neovisno o njihovoj dobi, društvenom statusu, stečenom obrazovanju, interesovanjima, sklonostima i potrebama. Član 78. stav (2) Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo propisuje da se u srednjoj školi, osim realiziranja programa općeobrazovnog i odgovarajućeg stručnog dijela, mogu realizirati i programi obrazovanja odraslih i stručnog usavršavanja, u skladu sa zakonom koji reguliše obrazovanje odraslih na području Kantona Sarajevo. Zakonom o obrazovanju odraslih („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 40/15 i 40/20) uređena su pitanja u vezi sa osnivanjem pravnih subjekata za obrazovanje odraslih na području Kantona Sarajevo, te pitanja akreditacije programa obrazovanja odraslih. Obrazovanje odraslih kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu djelatnost mogu provoditi: obrazovne ustanove; specijalizirane ustanove za obrazovanje odraslih; centri i organizacije za stručno usavršavanje, učenje stranih jezika, informaciono-komunikacijske tehnologije, obuku i razvoj ljudskih resursa; auto-škole; zavodi i službe za zapošljavanje; javne agencije, javna preduzeća i privredna društva; privredne komore, poslodavci, poduzetnici i obrtnici i njihova udruženja; sindikalne organizacije, te fondacije i udruženja građana; ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom; ustanove za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama; penološke ustanove; centri za informiranje, savjetovanje i karijerno vođenje; kulturno-obrazovni centri i drugi subjekti. Organizator obrazovanja odraslih upisan u Registar organizatora obrazovanja odraslih koji vodi Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, može realizirati

programe formalnog obrazovanja odraslih (prekvalifikacija i dokvalifikacija) i programe neformalnog obrazovanja odraslih (osposobljavanje i usavršavanje) koji su akreditovani i upisani u Registar, kao i programe neformalnog obrazovanja odraslih koji nisu akreditovani upisani u Registar. Vlada Kantona Sarajevo je donijela *Plan obrazovanja odraslih u Kantonu Sarajevo za period 2024.-2026.* („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 17/24) koji u cilju unapređenja znanja, vještina i kompetencija odraslih za zapošljivost, mobilnost na tržištu rada i konkurentnost, prepoznaje ulogu JU „Služna za zapošljavanje“ Kantona Sarajevo kada je u pitanju profesionaln rehabilitacija i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Cijeneći da pitanje osiguranja radnog osposobljavanja osoba sa teškoćama i invaliditetom zahtijeva multisektorsku saradnju te da isto ne može biti u nadležnosti isključivo obrazovnog sektora, želimo se referirati na odredbe sljedećih federalnih zakona:

- Član 11. Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške licima sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH, br. 13/25), propisuje da lica sa invaliditetom imaju pravo na osposobljavanje za život i rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija).
- Član 2. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/10), propisuje da je profesionalna rehabilitacija, osposobljavanje i zapošljavanje lica sa invaliditetom od posebnog javnog interesa i spada u oblast socijalne zaštite. Lice sa invaliditetom je, u smislu ovog Zakona i učenik sa teškoćama u razvoju i učenik sa većim teškoćama u razvoju prema propisima o srednjem obrazovanju. Profesionalna rehabilitacija, u smislu ovog Zakona, obuhvata radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju, održavanje i usavršavanje radnih sposobnosti do zaposlenja. Član 11. ovog Zakona propisuje da profesionalnu rehabilitaciju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola, privredno društvo za zapošljavanje lica sa invaliditetom ili drugo pravno lice koje ispunjava uvjete za osposobljavanje u skladu sa ovim Zakonom. Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju (u daljnjem tekstu: Ustanova), u smislu ovog Zakona, jeste ustanova za organiziranje i provođenje profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom. Ustanovu mogu osnovati Federacija Bosne i Hercegovine, kanton, jedinica lokalne uprave, Federalni zavod za zapošljavanje, udruženje lica sa invaliditetom, humanitarna organizacija, vjerska zajednica i druga pravna i fizička lica.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije BiH je javna ustanova koja pruža podršku u zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji osobama sa invaliditetom. Fond finansira/sufinansira programe putem kojih se može izvršiti dokvalifikacija, prekvalifikacija i radno osposobljavanje osoba sa invaliditetom u cilju stručnog usvršavanja i, u konačnici, zaposlenja. Osobe sa invaliditetom mogu samostalno aplicirati na program profesionalne rehabilitacije kroz vanredno srednje školovanje, visoko stručno obrazovanje i sticanje dodatnih kvalifikacija kroz usavršavanja, stručne ispite, obuke i kurseve. Programi koji omogućavaju osobama sa invaliditetom dodatno stručno usavršavanje su:

1. Programi profesionalne rehabilitacije osoba sa invaliditetom u privrednim društvima za zapošljavanje osoba sa invaliditetom, zaštitnim radionicama i drugim pravnim licima prema

Zakonu. Ovaj program omogućava praktično radno osposobljavanje i osigurava zapošljavanje minimalno 50 % osoba koje prolaze kroz program.

2. Programi profesionalne rehabilitacije osoba sa invaliditetom u ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju, srednjim školama i drugim obrazovnim ustanovama. Ovaj program omogućava prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju većeg broja osoba sa invaliditetom koje organizuje srednja škola ili druga obrazovna ustanova.

Slijedom navedenog, naglašavamo da ograničeni resursi mogu determinirati proces radnog osposobljavanja, utičući na njegovu dostupnost, kao i kvalitet diferencirane podrške u razvoju kompetencija neophodnih za socijalnu uključenost i ekonomsku samostalnost osoba sa teškoćama i invaliditetom. Radno osposobljavanje osoba sa teškoćama i invaliditetom zahtjeva uključivanje i drugih relevantnih institucija kako bi se uspostavio održiv model podrške i stvorili uslovi za njihovu socijalnu uključenost i radnu inkluziju.

S tim u vezi, dostupnost radnog osposobljavanja osoba sa teškoćama i invaliditetom, neovisno o njihovoj starosnoj dobi, zahtjeva multisektorski pristup te je neophodna saradnja obrazovnog sektora sa sektorom socijalne zaštite kako bi se osigurali neophodni resursi za održivu podršku i profesionalni razvoj i zapošljivost osoba sa teškoćama i invaliditetom te afirmisala politika koja podržava radnu inkluziju.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo je posvećeno inkluzivnom obrazovanju koje predstavlja ne samo ključnu vrijednost već i strateški cilj obrazovne politike u Kantonu Sarajevo, a koji se implementira kroz konkretne mjere kontinuiranog unapređenja inkluzivnog obrazovanja na svim nivoima obrazovnog sistema.

Cijeneći član 63. stav (7) Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu koji propisuje da odgoj i obrazovanje u srednjoj školi za učenike sa teškoćama i učenike sa invaliditetom traje najkasnije do 26. godine života, što implicira da osobe starije od 26. godina života ne mogu imati status učenika, kao i činjenicu da Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo nema dovoljno resursa kako bi osiguralo da osobe sa teškoćama i invaliditetom, neovisno o njihovoj starosnoj dobi i činjenici da nemaju status učenika, pohađaju u centrima program radnog osposobljavanja, predlažemo Vam da Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo uputite inicijativu da osiguraju uslove za radno osposobljavanje osoba sa teškoćama i invaliditetom.

S poštovanjem,

Dostaviti:

1. Naslovu,
2. a/a.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-128
Web: <http://mo.ks.gov.ba>, E-mail: mo@mo.ks.gov.ba